

Bekendheid en betrokkenheid bij de gemeenteraad

Meting Digitaal Stadspanel Rotterdam

Onderzoek en Business Intelligence

Achtergrond

De stad Rotterdam wordt bestuurd vanuit een door de burgers gekozen gemeenteraad. Iedere vier jaar kunnen burgers bij gemeenteraadsverkiezingen hun stem uitbrengen op een kandidaat van hun politieke voorkeur. Onder andere met deze stem kunnen burgers mede het beleid van de stad bepalen. De gemeente vindt het belangrijk dat burgers weten hoe het bestuur van hun stad werkt en hoe zij invloed op dit bestuur kunnen uitoefenen. Daarnaast vinden zij het belangrijk om te weten hoe betrokken burgers zich voelen bij het stadsbestuur en de gemeenteraad. Om een idee te krijgen van de kennis en de betrokkenheid bij het gemeentelijk bestuur, is, op verzoek van de griffie, een enquête uitgezet onder de leden van het Digitaal Stadspanel Rotterdam.

Het Digitaal Stadspanel Rotterdam bestaat uit Rotterdamse burgers die eerder hebben deelgenomen aan een Rotterdams vragenlijstonderzoek en die hebben aangegeven vaker deel te willen nemen aan onderzoek voor de gemeente Rotterdam. Zodoende hebben zij zich ingeschreven bij het Digitaal Stadspanel Rotterdam. Het Digitaal Stadspanel Rotterdam is geen representatieve afspiegeling van de bevolking van

Rotterdam. Bij de interpretatie van de resultaten moet de lezer dit in het achterhoofd houden.

Respons

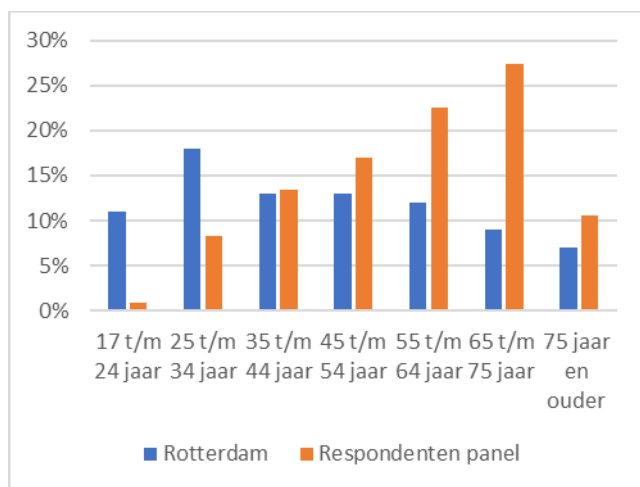
7.007 leden van het stadspanel zijn uitgenodigd om deel te nemen aan deze peiling. 4.566 hebben gereageerd. Daarmee komt de respons op 65%.

Tabel 1. Respons

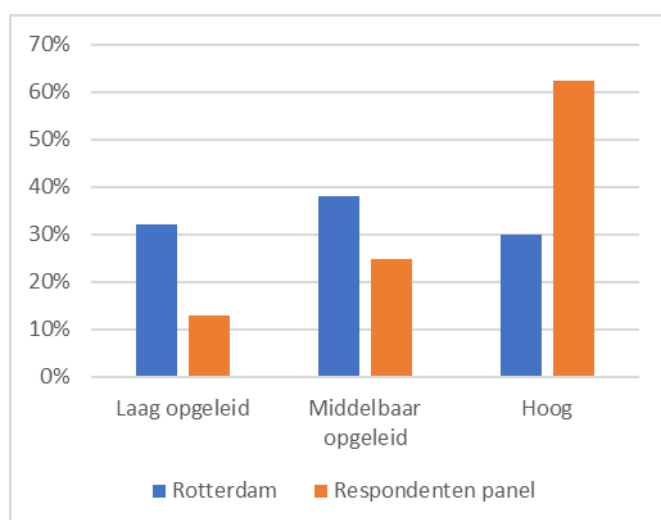
	Aantal benaderd	Aantal gereageerd	Respons
Panelleden	7.007	4.566	65%

Van de deelnemers aan de enquête is 57% man en 43% vrouw. In de Rotterdamse bevolking ligt het percentage mannen op 49%. Behalve dat er onder de respondenten meer mannen zijn, zijn de respondenten ook ouder en hoger opgeleid dan de Rotterdamse burgers (zie figuur 1 en 2).

Figuur 1. Leeftijdsverdeling van respondenten van het Stadspanel en bewoners van Rotterdam.

Figuur 2. Opleidingsniveau van respondenten van het Stadspanel en bewoners van Rotterdam.

Resultaten

Kennis van de inrichting van het gemeentelijk bestuur

Een eerste blok van vragen betrof de bekendheid van de respondenten met de inrichting van het gemeentelijk bestuur.

Het bestuur van gemeenten in Nederland is, net als het landelijk bestuur, vormgegeven volgens een duaal stelsel. Dit betekent dat er een scheiding is gemaakt tussen enerzijds het bestuur van een gemeente en anderzijds de controle op dat bestuur.

Binnen het gemeentelijk bestuur zijn er drie onderdelen: de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders en de burgemeester. Deze drie onderdelen hebben elk hun eigen bevoegdheden.

De gemeenteraad is het hoogste orgaan in de stad en controleert het bestuur. De burgemeester en het college van burgemeester en wethouders vormen het bestuur van de stad en zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid.

De leden van de gemeenteraad worden elke vier jaar gekozen door de inwoners van de stad. De gemeenteraad stelt de kaders vast voor het beleid samen met een begroting en controleert de uitvoering van het beleid van de burgemeester en het college van burgemeester en wethouders.

Het college van burgemeester en wethouders voeren de besluiten van de gemeenteraad uit binnen de door de gemeenteraad gestelde kaders en budget. Iedere wethouder heeft daarbij zijn eigen taakgebied. De wethouders worden benoemd en ontslagen door de gemeenteraad.

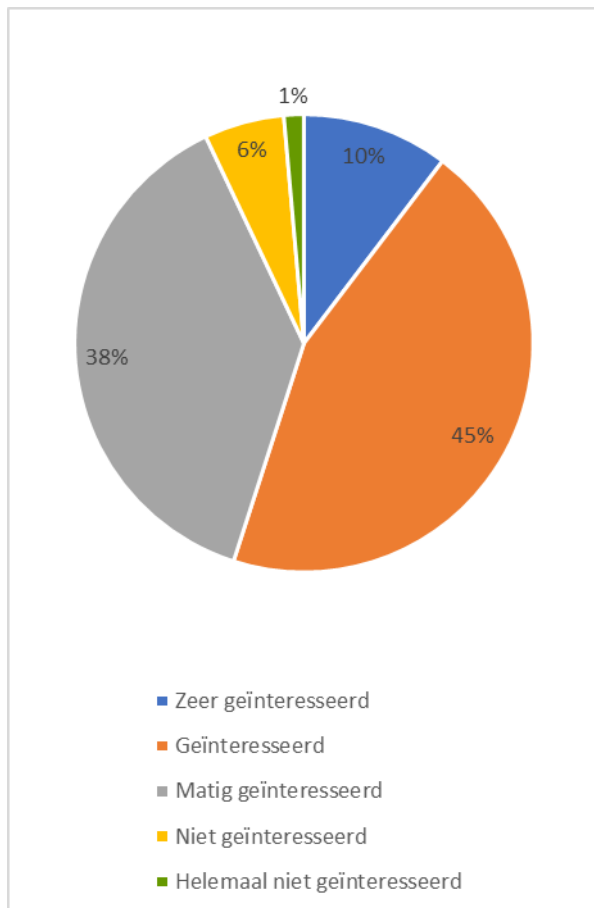
De burgemeester heeft ook eigen bevoegdheden op het gebied van openbare orde en veiligheid. Daarnaast is de burgemeester voorzitter van de gemeenteraad en zit hij of zij de vergaderingen van het college van burgemeester en wethouders voor. De burgemeester wordt benoemd door de Koning en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ('de Kroon') op voordracht van de gemeenteraad.

De burgemeester en wethouders zijn geen lid van de gemeenteraad, en leden van de gemeenteraad kunnen geen lid zijn van het college van burgemeester en wethouders.

Zowel het college van burgemeester en wethouders als de burgemeester leggen verantwoording af aan de gemeenteraad. Daarom kan de gemeenteraad worden gezien als 'de baas' van het gemeentebestuur.

Als eerste is aan respondenten gevraagd in hoeverre zij geïnteresseerd zijn in de gemeentelijke politiek. Het merendeel geeft aan geïnteresseerd te zijn (45%) of matig geïnteresseerd (38%) (figuur 3).

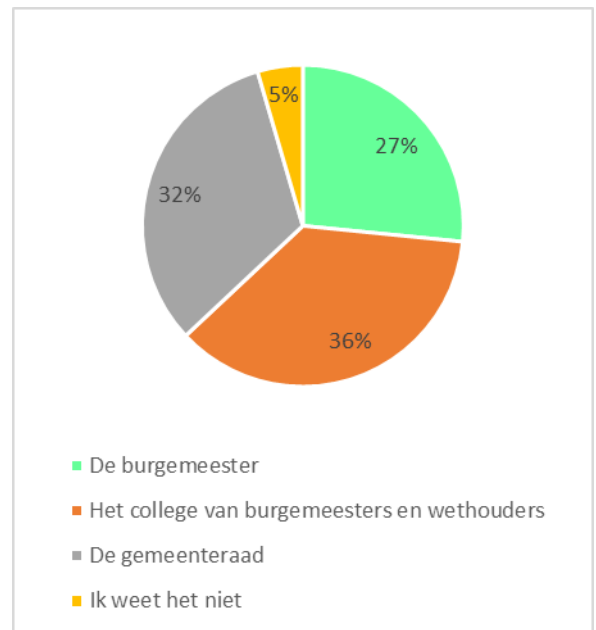
Figuur 3: In hoeverre bent u geïnteresseerd in de gemeentelijke politiek?

Vervolgens zijn een aantal vragen gesteld rondom de kennis van het gemeentelijk bestuur.

Bij de vraag wie 'de baas' is van het gemeentebestuur noemt grofweg een derde de gemeenteraad (figuur 4). Het zal niet verrassen dat respondenten die bij de eerste vraag hebben aangegeven dat zij zeer geïnteresseerd zijn in de lokale politiek vaker het juiste antwoord geven (gemeenteraad is 'de baas') dan respondenten die hebben aangegeven niet of helemaal niet geïnteresseerd te zijn in de lokale politiek (49% tegenover 13%). Van de respondenten die aangaven dat zij niet of helemaal niet geïnteresseerd zijn in lokale politiek gaf 18% aan dat zij niet weten wie 'de baas' is van het gemeentelijk bestuur.

Figuur 4: Het bestuur van de gemeente Rotterdam wordt gevormd door de burgemeester, wethouders en de gemeenteraad. Wie is volgens u 'de baas' in het bestuur?

Vervolgens is gevraagd naar de taken van respectievelijk de burgemeester, het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad. De respondent kon kiezen uit een juist antwoord, een onjuist antwoord, of de antwoordmogelijkheid dat hij of zij het niet wist. Bij ieder van deze vragen geeft telkens een meerderheid van de respondenten het juiste antwoord (tabel 2 tot en met 4). Ook hier geven respondenten die eerder aangaven dat zij zeer geïnteresseerd zijn in de lokale politiek vaker het juiste antwoord. Respondenten die aangaven niet of helemaal niet in de lokale politiek geïnteresseerd te zijn, geven vaker aan dat zij niet precies weten wat de burgemeester, het college van burgemeesters en wethouders en de gemeenteraad doen.

Tabel 2: Weet u wat de burgemeester doet?

	Aantal	Percentage
De burgemeester bepaalt wat er in de stad gebeurt. Hij of zij stuurt de wethouders en de gemeenteraadsleden aan.	181	4%
De burgemeester is verantwoordelijk voor de openbare orde en veiligheid in de gemeente. Daarnaast is hij/zij voorzitter bij vergaderingen met de wethouders en van de gemeenteraadsleden.	4163	93%
Ik weet niet precies wat de burgemeester doet.	155	3%

Tabel 3: Weet u wat het college van burgemeester en wethouders doet?

	Aantal	Percentage
Het college van burgemeester en wethouders voert de besluiten/het beleid van de gemeenteraad uit. Iedere wethouder heeft daarbij zijn eigen taakgebied.	3791	85%
Het college van burgemeester en wethouders bepaalt wat de gemeenteraad moet doen. De gemeenteraad voert deze besluiten uit.	361	8%
Ik weet niet precies wat wethouders doen	311	7%

Tabel 4: Weet u wat de gemeenteraad doet?

	Aantal	Percentage
De gemeenteraad bepaalt het beleid van de gemeente, stelt kaders en controleert de burgemeester en wethouders bij het uitvoeren van het beleid.	3478	79%
De gemeenteraad voert uit wat wethouders samen met de burgemeester hebben besloten.	581	13%
Ik weet niet precies wat de gemeenteraad doet	370	8%

Contact opnemen met gemeenteraadsleden

Een tweede blok vragen ging over contact opnemen met gemeenteraadsleden. Ongeveer een derde van de respondenten weet niet dat je als burger contact kunt opnemen met gemeenteraadsleden om ideeën of zorgen over de stad te bespreken (tabel 5). Bijna de helft van de respondenten (47%) weet niet (zeker) hoe zij raadsleden zouden kunnen bereiken (tabel 6). Ook

hier weten respondenten zonder interesse in de lokale politiek vaker dan andere respondenten niet dat zij contact op kunnen nemen met gemeenteraadsleden (57% 'nee, dat wist ik niet') of hoe zij dat zouden kunnen doen (70% 'nee, zeker/waarschijnlijk niet')

Tabel 5: Bij de gemeenteraadsverkiezingen worden de gemeenteraadsleden door de inwoners van de stad gekozen. De huidige gemeenteraad bestaat uit 45 personen, afkomstig van 13 politieke partijen.

Weet u dat u als burger contact kunt opnemen met gemeenteraadsleden om bijvoorbeeld ideeën of zorgen over de stad te bespreken?

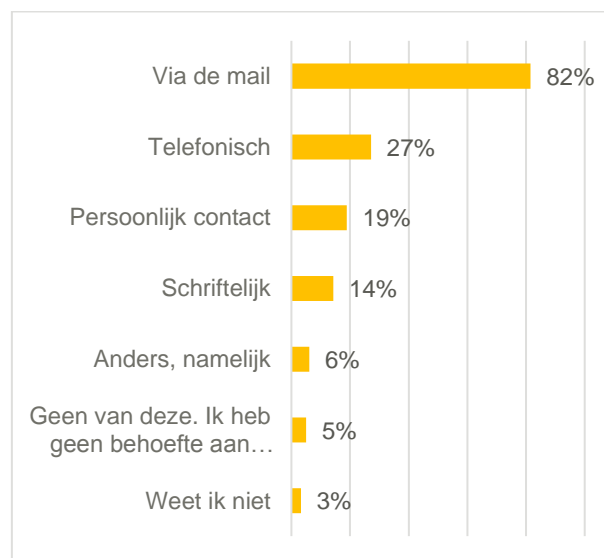
	Aantal	Percentage
Ja, dat weet ik	3065	69%
Nee, dat wist ik niet	1349	31%
Totaal	4414	100%

Tabel 6: Als u contact zou willen opnemen met iemand van de gemeenteraad, weet u dan hoe u die persoon kunt bereiken?

	Aantal	Percentage
Ja, zeker	516	12%
Ja, waarschijnlijk wel	1808	41%
Nee, waarschijnlijk niet	1413	32%
Nee, zeker niet	675	15%
Totaal	4412	100%

In figuur 5 is te zien dat de mail duidelijk de voorkeur heeft bij het benaderen van raadsleden. Na mailen heeft bellen of persoonlijk contact de voorkeur. 6% van de respondenten geeft aan dat zij op een andere manier contact zouden zoeken met raadsleden. Hierbij wordt genoemd: via een formulier op een website (van de gemeente Rotterdam, een politieke partij, of anders), sociale media (waarbij Twitter en LinkedIn apart werden genoemd), WhatsApp, via de politieke partij, via een bekende, via de griffie en via de wijkraad/gebiedscommissie. Daarnaast werd door een aantal respondenten aangegeven dat het geen zin heeft om contact te zoeken met de raadsleden. Respondenten zonder interesse in lokale politiek geven relatief vaak aan dat zij geen behoefte hebben aan contact (19%).

Figuur 5: Hoe zou u contact opnemen met iemand van de gemeenteraad? (Meerdere antwoorden mogelijk)

Betrokkenheid

Een derde blok vragen ging over betrokkenheid bij Rotterdam en het gemeentebestuur.

Allereerst konden respondenten aangeven welke manieren zij kennen om invloed uit te oefenen op de besluitvorming van de gemeenteraad. De resultaten staan weergegeven in tabel 7. Stemmen bij gemeenteraadsverkiezingen, mondeling of schriftelijk contact zoeken met gemeenteraadsleden, gebruik maken van spreektijd tijdens een commissievergadering, politiek actief worden en het indienen van een bezwaarschrift zijn vaak genoemd. Opvallend is dat 10% aangeeft niet te weten hoe hij of zij besluitvorming kan beïnvloeden. Bij respondenten zonder interesse in de lokale politiek lag dit percentage op 29%. 4% van de respondenten geeft aan andere manieren te kennen om de besluitvorming te beïnvloeden. Genoemd zijn demonstreren/actievoeren/petities opstellen, via de media aandacht vragen, via wijkraden en gebiedscommissies invloed uitoefenen, burgerinitiatieven en bewonersgroepen organiseren en participatie/inspraakavonden. Ook hier geeft een aantal respondenten aan dat het geen zin heeft om je in te spannen om de besluitvorming te beïnvloeden.

Tabel 7: Als burger kunt u op verschillende manieren invloed uitoefenen op de besluitvorming van de gemeenteraad. Welke manieren kent u? (Meerdere antwoorden mogelijk)

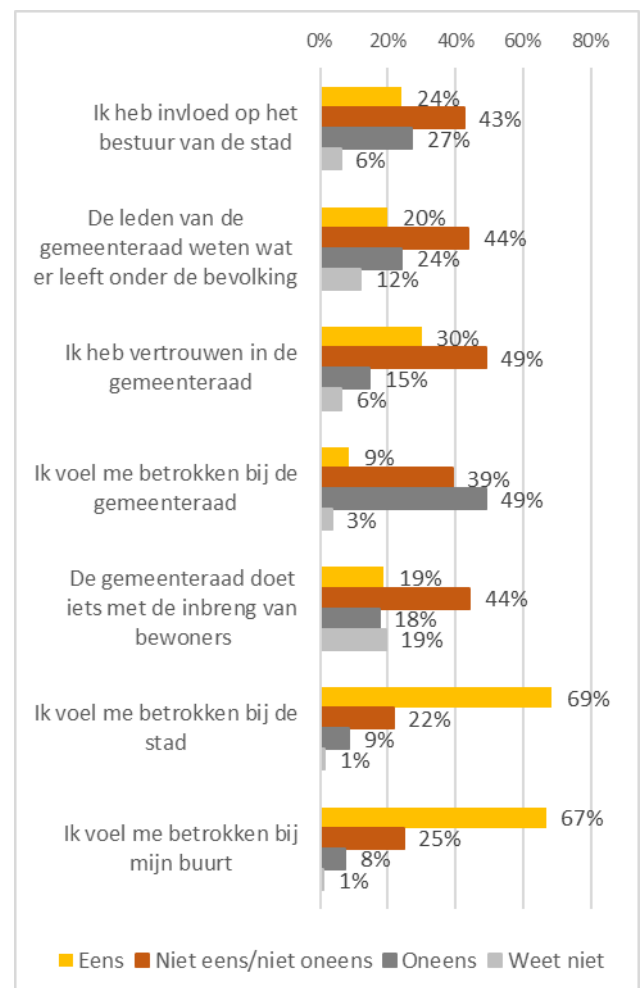
	Aantal	Percentage
Stemmen bij de gemeenteraadsverkiezingen	3285	75%
Mondeling of schriftelijk contact zoeken met gemeenteraadsleden	2761	63%
Gebruik maken van spreektijd tijdens een commissievergadering van de gemeenteraad om uw mening over een bepaald onderwerp toe te lichten	2197	50%
Politiek actief te worden	2031	47%
Het indienen van een bezwaarschrift	2003	46%
Anders, namelijk	156	4%
Geen; ik weet niet hoe ik de besluitvorming van de gemeenteraad kan beïnvloeden	431	10%

Met behulp van een vijftal stellingen is gevraagd naar het vertrouwen in de gemeenteraad (figuur 6). Uit de antwoorden blijkt dat veel respondenten geen duidelijke overtuiging hebben (niet eens/ niet oneens) bij deze stellingen. Veel respondenten voelen zich wel betrokken bij de stad en hun buurt. Bij alle stellingen hebben respondenten zonder interesse in de lokale politiek vaker de antwoordmogelijkheid 'weet niet' aangekruist.

Op de vraag of respondenten van plan zijn te gaan stemmen bij de gemeenteraadsverkiezingen volgend jaar antwoordt het merendeel bevestigend (tabel 8). Ook hier is een sterk verband met interesse in lokale politiek; 1% van de respondenten die hier zeer geïnteresseerd in is, is niet van plan om te gaan stemmen, tegenover 33% van respondenten die helemaal niet geïnteresseerd is in de lokale politiek.

Respondenten die aangeven niet te willen gaan stemmen, of dat nog niet te weten, geven als belangrijkste reden geen vertrouwen en geen interesse in de lokale politiek te hebben (tabel 9). Respondenten die een andere reden hebben om niet te gaan stemmen noemen daarbij vooral (opnieuw) 'geen vertrouwen', 'geen verstand van/niet op de hoogte' en 'ken de inhoudelijke programma's (nog) niet'.

Figuur 6: In hoeverre bent u het met onderstaande stellingen eens?

Tabel 8: Bent u van plan om volgend jaar voor de gemeenteraad van Rotterdam te gaan stemmen?

	Aantal	Percentage
Ja	3950	92%
Nee	115	3%
Weet ik niet	264	6%
Total	4329	100%

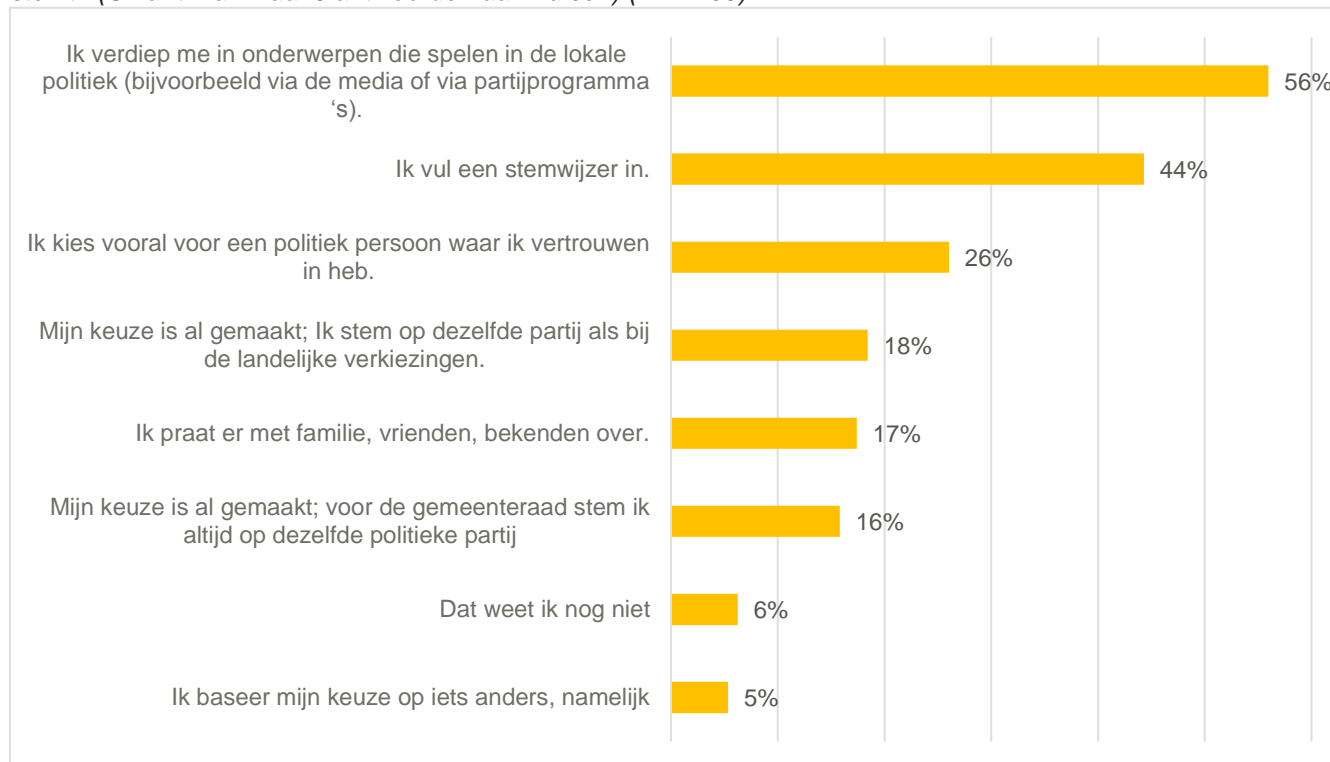
Respondenten die aangeven dat zij wel of misschien van plan zijn om volgend jaar voor de gemeenteraad te gaan stemmen, is gevraagd hoe zij kiezen op welke partij zij stemmen. De meeste respondenten verdiepen zich in de onderwerpen die spelen in de lokale politiek en veel respondenten vullen de stemwijzer in (figuur 13). 5% geeft aan dat zij hun keuze (ook) op iets anders te baseren. Zaken die hier veel genoemd zijn ‘speerpunten/onderwerpen die belangrijk zijn (waarbij diverse inhoudelijke thema’s worden genoemd)’, ‘hoe de lokale politiek de afgelopen vier jaar heeft gehandeld’ en ‘onderwerpen die spelen in mijn buurt/wijk/deelgemeente’.

Tabel 9: Wat zou voor u een reden zijn om niet te gaan stemmen bij de gemeenteraadsverkiezingen? (meerdere antwoorden mogelijk) (N=379)

	Aantal	Percentage
Ik heb geen vertrouwen in de lokale politiek	115	30%
Geen interesse	92	24%
Er is geen politieke partij waar ik op zou willen stemmen	72	19%
Wil ik niet zeggen	44	12%
Ik stem principieel niet	27	7%
Slecht ter been / slechte gezondheid	7	2%
Stembureau niet in de buurt	1	0%
Anders, namelijk	89	24%

* deze vraag is alleen voorgelegd aan respondenten die aangaven niet te gaan stemmen, of dat nog niet te weten

Figuur 13: Als u zou gaan stemmen voor de gemeenteraadsverkiezingen, hoe kiest u dan op welke partij u stemt? (U kunt maximaal 3 antwoorden aankruisen) (N=4.209)

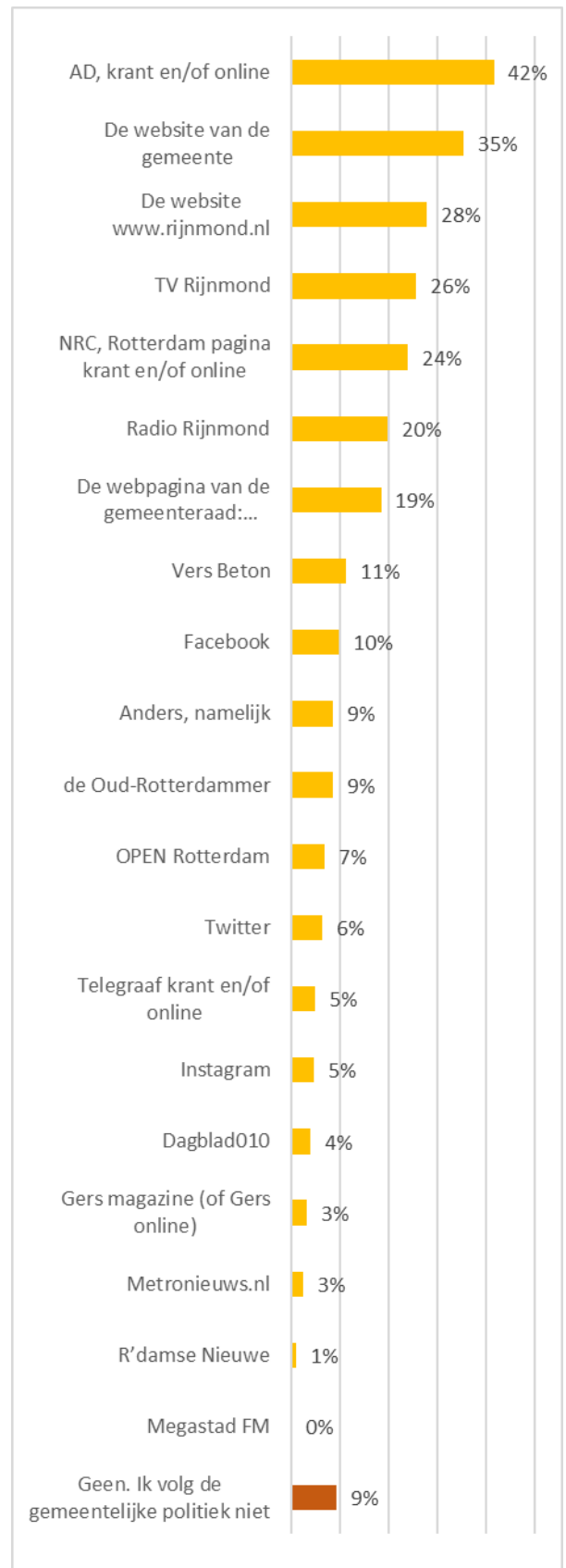
* deze vraag is alleen voorgelegd aan respondenten die aangaven wel te gaan stemmen, of dat nog niet te weten

In figuur 14 is weergegeven welke kanalen respondenten gebruiken om informatie te krijgen over de gemeentelijke politiek. 'AD, krant en/of online', 'de website van de gemeente' en 'de website www.rijnmond.nl' zijn het vaakst aangekruist. 9% van respondenten gaf aan dat zij (ook) een ander kanaal gebruiken. Informatiekanalen die hier zijn genoemd zijn: 'algemeen (landelijk) nieuws; online, radio of tv', 'andere landelijke dagbladen (Trouw, Volkskrant, Financieel Dagblad)', 'internet algemeen/via Google', 'via (website) politieke partij', 'buurkrant/buurtnieuws (o.a. de Ster en de Botlek)', 'via wijkraad/gebiedscommissie', 'via bewonersvereniging', 'in contact met anderen', 'debatten en bijeenkomsten' en 'nieuwsbrieven'.

Interesse vergroten en een laatste opmerking

Ruim de helft van de respondenten geeft aan dat de gemeente iets kan doen om de interesse in de gemeentelijke politiek van henzelf of andere Rotterdammers te vergroten (tabel 15). Het merendeel noemt daarbij ook voorbeelden. Veel van wat hierbij wordt genoemd heeft betrekking op communicatie en contact met de burger. Deze communicatie betreft zowel het geven als het ontvangen van informatie. Bij het geven van informatie aan burgers wordt genoemd dat dit actief moet gebeuren, dat het laagdrempelig moet zijn en onafhankelijk in makkelijk te begrijpen taal, maar niet alleen maar oppervlakkig. Dit kan door middel van nieuwsbrieven, sociale media, flyers, tv, online, (buurt)kranten, informatieborden op straat (billboards) eventueel ook in het Engels opgesteld. De informatie moet betrekking hebben op thema's die spelen, plannen die worden gemaakt, op beleidskeuzes en beslissingen, maar ook op hoe het gemeentelijk bestuursstelsel werkt en op data van bijeenkomsten en vergaderingen en hoe je daar als burger bij kunt aansluiten. De informatie moet transparant zijn en eerlijk. Bij het ontvangen van informatie gaat het om echt luisteren naar burgers (dit is vaak genoemd), het betrekken van burgers bij het maken van beleid (via burgerpanels, en burgerparticipatie, bewonersgroepen, referenda, et cetera) en het nakomen van wat is afgesproken. In het kader van luisteren naar de burger, merkt een aantal respondenten op dat zij vinden dat de

Figuur 14: Welke kanalen gebruikt u om informatie te krijgen over de gemeentelijke politiek? (Meerder antwoorden mogelijk)

Tabel: 15. Kan de gemeente iets doen om uw interesse, of de interesse van andere Rotterdammers in de gemeentelijke politiek te vergroten?

	Aantal	Percentage
Nee, de gemeente kan daar niets aan doen	1930	45%
Ja, namelijk	2379	55%
Totaal	4309	100%

politieke partij die bij de vorige verkiezingen de meeste stemmen had ontvangen niet buiten het college had mogen worden gehouden. Naast genoemde zaken over het geven en ontvangen van informatie, is aangegeven dat raadsleden zichtbaar en bereikbaar moeten zijn, dat ze persoonlijk in gesprek moeten gaan met burgers, dat ze aandacht moeten hebben voor gebieden en wijken en dat ze daar ook aanwezig moeten zijn. Een aantal keren is genoemd dat gebiedscommissies en wijkraden/wijkcomités serieuzer moeten worden genomen of dat ze moeten worden afgeschaft waarbij deelgemeentes weer worden ingevoerd. De suggestie is gedaan om kinderen/jongeren al op school te leren hoe de gemeentelijke politiek werkt. Daarnaast is aangegeven dat de gemeenteraad goed moet functioneren en problemen moet oplossen; sociaal, economisch, onderwijs, infrastructuur, werkgelegenheid, huisvesting/woningmarkt, afval op straat, discriminatie, milieu, criminaliteit/veiligheid.

Enkele voorbeelden van de gegeven antwoorden:

“Jip en Janneke taal. Meer en betere communicatie in de zo diverse samenleving van Rotterdam.”

“Beter luisteren naar de burger”

“Bewoners daadwerkelijk vooraf betrekken bij plannen”

“Zichtbaarheid in de wijk”

“Pak de criminaliteit aan en de viezigheid”

“Hoop dat er naar deze enquête gekeken word en er wat mee gedaan word”

Aan het einde van de vragenlijst is respondenten de gelegenheid geboden voor suggesties of opmerkingen. 456 respondenten hebben hier gebruik van gemaakt. Zaken die zijn genoemd betreffen voor een deel de aandachtspunten die bij de vorige vraag aan de orde kwamen (suggesties om interesse in de gemeentelijke politiek te vergroten). Daarnaast kwamen er opmerkingen over de vragenlijst, vooral over het eerste deel waarbij werd gevraagd naar de bekendheid met het gemeentelijk besturingssysteem. Sommige respondenten ervoeren dit als een quiz of een tentamen, sommigen vonden deze vragen te makkelijk of te doorzichtig of te veel vanuit de theorie gesteld en een aantal respondenten was nieuwsgierig naar de juiste antwoorden. Daarnaast gaven respondenten aan dat zij het onderwerp van deze enquête (betrokkenheid van burgers bij de gemeentelijke politiek) een belangrijk onderwerp vinden waarvan het goed is dat er aandacht aan wordt besteed. Een aantal respondenten gaf aan dat zij de positie van de gebiedscommissies en wijkraden/wijkcomités in de gemeentelijke politiek in deze enquête hadden gemist. In het algemeen werd ook (opnieuw) aandacht gevraagd voor gebieden en de wijken. Velen hopen dat er iets wordt gedaan met de uitkomsten van deze enquête. Een aantal respondenten gaf een compliment aan de burgemeester. Tot slot gaven sommige respondenten aan geen vertrouwen te hebben dat het stadsbestuur hen daadwerkelijk vertegenwoordigt.

Antwoorden van de respondenten op de open vragen zijn, geanonimiseerd, aan de opdrachtgever voor deze enquête (de griffie) overhandigd.

Kanttkening

Zoals eerder aangegeven is het digitaal stadspanel geen representatieve afspiegeling van de Rotterdamse bevolking. Rotterdammers zijn gemiddeld jonger en lager opgeleid dan de leden van het Stadspanel. Nadere analyse geeft aan dat respondenten met een hogere opleiding en/of een hogere leeftijd meer interesse hebben in de lokale politiek en ook meer kennis van de inrichting van het stedelijk bestuur. Daarbij kan worden verwacht dat burgers die zich

aanmelden voor het Stadspanel meer betrokkenheid voelen bij de stad dan de gemiddelde Rotterdammer en dat Stadspanelleden met interesse in de lokale politiek ook vaker deze enquête zullen hebben ingevuld. De uitkomsten van deze enquête zijn daarom niet representatief voor de gemiddelde Rotterdammer. Kennis van en interesse in het lokaal bestuur zal bij de gemiddelde Rotterdammer lager liggen dan wat bij deze enquête is gevonden.

Auteur

Kreuger F.A.F. (Fré), Onderzoek en Business Intelligence,
Gemeente Rotterdam, maart 2021, versie 1.0.
Faf.kreuger@rotterdam.nl.